

Psykologi Pirjo Riitta Rintanen

Karjalaisten tie surusta iloon

On hyvä, että olemme kokoontuneet näille hengellisille päiville, koska Paavalin sanoin ”Usko syntyy kuulemisesta, mutta kuulemisen synnyttää Kristuksen sana.” (Room. 10:17) On tärkeää käydä kuulemassa Jumalan sanaa ja tavata toisia, vaihtaa ajatuksia, seurakunnassa ei tarvitse olla yksin, puu ei oikein yksin pala.

Herra varjelee kaikki sinun, askeleesi, sinun lähtösi ja tulosi, nyt ja aina. Ps. 121:8

Teidän vanhuutenne päiviin saakka minä olen sama, vielä kun hiuksenne harmaantuvat, minä teitä kannan. Niin minä olen tehnyt ja niin yhä teen, minä nostan ja kannan ja pelastan. Jes. 46:4

Taivas ja maa katoavat, mutta minun sanani eivät katoa. Luuk. 21:33

Olen juuriltani karjalainen, evakkojen lapsi, suuria ikäluokkia, äiti Kirvusta ja isä Antreasta. Isä on ollut sodassa, myös adoptioisäni. Voi herättää ihmetystä Rauman murteeni, kohtalonani on kuitenkin ollut kasvaa länsisuomalaisessa kodissa, olen kahden kulttuurin kansalainen.

Karjalaisten kohtalossa on surua ja iloa, se on ihmeellinen pelastustarina. Matkamme on historiallisesti monimuotoinen, henkisten kärsimysten lisäksi käytännön menetykset ja vaivat. Heimomme sai kuitenkin jatkaa elämäänsä omassa demokraattisessa maassa, yhteisen kielen ja kulttuurin jakaen, vaikka vaikeuksia ja ennakkoluuloja, hyljeksintääkin on ollut. Olemme kuitenkin ratkaisseet asiat sivistyneesti oikeudenmukaisuutta tavoitellen, olemme ottaneet omistamme vastuun, siitä voimme olla ylpeitä. Tämä ei silti tee tyhjäksi suunnatonta surua ja tuskaa juuriltaan monta kertaa irti revityiltä ihmisiltä. Se ei tee tyhjäksi myös vieläkin esiintyvää ymmärtämättömyyttä karjalaisia kohtaan, karjalaiselle Karjala on Karjala edelleen mielen maisemissa.

Karjalaisilla, kuten muillakin suomalaisilla sodan aikana kristinusko oli elävää, sillä oli oikea paikka koko maassa ihmisten elämässä. Ihmiset turvautuivat Jumalaan, rukoilivat, presidenttikin. Jumala kuuli rukoukset, suojeli omiaan. Se on suuri ihme. Karjalaisten elämällä täytyy olla tarkoituksensa, emme ole turhaan olemassa. Siirtokarjalaisuudessa on yhdessä suru ja ilo, suunnaton kärsimys ja suru Karjalan menettämisestä ja samalla suunnaton ilo Jumalan suojeluksesta, pelastumisesta.

Tänään suurin suruni on maassamme esiintyvä kristinuskon vastaisuus, se näkyy etenkin mediassa, kristinusko joko vaietaan melkein tyystin tai kerrotaan koko ajan negatiivisia asioita, meitä kristittyjä ei suojele mikään suvaitsevaisuus. Myös Raamatun auktoriteetin murentamispaineet tuovat tuskaa, koska Jumala puhuu meille Raamatun sanassa. Kirkkoa moititaan, vaikka ihmisethän ne ovat puutteellisia, ei Raamatun sana, uskon perusteet. Me haluamme olla niin hallitsevia, että hyvänkään auktoriteettiin on vaikea uskoa.

Samoin kuin laajemmassa mittakaavassa evakkous karjalaisten kohdalla, myös omassa elämässäni tapahtui evakkous omasta heimosta. Suurin menetys, mitä lapselle voi tulla, on vanhempien menetys, mutta samalla sain olla yhteydessä äitiin ja sisareen ja sain lisäksi uudet länsisuomalaiset rakastavat vanhemmat, hyvän kodin omasta maasta. Onneksi oli avoin adoptio jo silloin. Menetys, suru ja ilo ovat yhdessä. Tässä voi nähdä Jumalan suunnattoman johdatuksen ja varjelun. Me karjalaiset saamme myös olla yhteydessä omaan heimoomme kokoontuessamme yhteen. Voi vaikka ajatella, että muu Suomi adoptoi meidät

karjalaiset omikseen ja meistä on ollut ja on edelleen paljon iloa. Olemme opettaneet tunteiden ilmaisun, avoimuuden, miten itkeä ja nauraa, välillä samassa lauseessa.

Sinä osoitat minulle elämän tien, sinun lähelläsi on ehtymätön ilo, sinun oikealla puolellasi ikuinen onni. Ps. 16:11

Vanhenemisessa tulee välillä mieleen, ainakin eläkkeelle siirtymisessä ”mitä virkka mull ny sit enä o, ko en oll edes töis, ko vähä, näi raumlaine sanois.” Perheettömälle sitä suuremmalla syyllä tulee välillä mieleen, mitä arvoa minulla on. Kuitenkin silloin voi palauttaa mieleen, Jumala on pelastanut heimoni, antanut minun syntyä, antanut elämän, en ole turhaan tänne syntynyt, hän on antanut tarkoituksen elämälleni. Kun on yksin ja yksinäisyys yllättää, voi aina muistaa, en ole yksin, Jeesus on kanssani. Jeesuksen apu tulee usein myös ystävien välityksellä, voi ottaa liittymisen helppouden lahjan käyttöön, se meillä on jo geneeissä.

Jeesus vastasi: Minä olen tie, totuus ja elämä. Ei kukaan pääse Isän luo muutoin kuin minun kauttani. Joh. 14:6. Meillä on loppuun asti lähetyskäsky: Menkää ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni: kastakaa heitä Isän ja Pojan ja Pyhän hengen nimeen. Matt. 28:19. Meidän tehtävämme on edelleen auttaa ihmisiä löytämään uskon lahja.

Tänä päivänä meillä on siis ainakin kaksi suurta tehtävää, uskaltaa kertoa vaietusta Karjalasta, karjalaisista juuristamme ja vaietusta kristinuskosta. Tärkeää on kirjoittaa, kertoa ja puhua suvun vaiheista, esi-isistä, omasta elämänhistoriasta nuoremmille polville. Karjalaisten taival antaa elämänuskoa nuoremmille. Itsekin ajattelen usein, no, kun vanhempani jaksoivat kaiken sen vaikean, kyllä minäkin.

Yksinkertainen oman uskon ilmaisu, Jeesukseen puoleen kääntymisen tärkeys, rukoilun merkitys, oma esimerkki, sille on tänään huutava tilaus, sielun vihollinen on voimissaan, se taistelee voimalla kristinuskosta vastaan. Meidän tulisi olla vahvoja uskossamme, jotta kansamme saisi pitää Jumalan varjeluksen. Puhua, kirjoittaa ja rukoilla voi loppuun asti, meillä jokaisella on tämä rakkauden tehtävä. Muistan, etten halunnut puhua uskonnosta äidin kanssa, mutta hänen puheensa, esimerkkinsä jäi mieleeni kuitenkin ja uskoni olen säilyttänyt, ajattelen hyvin tavalla kuitenkin kuin hän, käyn kirkossa ja hengellisissä tilaisuuksissa niin kuin molemmat äitinikin.

Suuriin ikäluokkiin kuuluvana oma viisikymmenvuotinen evakkouteni päättyi henkilökohtaisella tasolla adoptiovanhempieni kuoleman jälkeen. Sain nauttia biologisen äidin seurasta vielä vuoden ilman lojaliteettiristiriitoja. Kun sitten kaikki vanhempani olivat kuolleet, aloin ottaa kaiken irti karjalaisuudestani. Jokainen karjalainen varmasti kokee yhteyden tunnetta omiinsa, kun saa tavata muita karjalaisia, minulle karjalaisten parissa olo on erityisen parantavaa, korvausta poissaolostani, nautin suunnattomasti vain olla oman heimoni parissa, se ei ole pois kiitollisuudestani adoptiovanhempiani, sukulaisia ja länsisuomalaista kulttuuria kohtaan.

Suru elää yhä karjalaisten sydämessä kotiseudun moninkertaisesta menettämisestä, sen lopullisuus, heimon, suvun hajaantumisesta, asenteista karjalaisia kohtaan, elämän ankaruudesta, uuteen sopeutumisesta. Nykypäivän Karjalan mitätöinti, vaiettu ja vähätelty Karjala satuttaa. Kouluaikana koskaan ei päästy käsittelemään talvisotaa, aina kesä tuli väliin sopivasti, Karjalasta, sen kulttuurista ei puhuttu, ei evakoista. Karjala oli täysin vaiettu ja vaikeneminen jatkuu. Omassa kotikylässäni en tiennyt kuin yhden perheen, he olivat karjalaisia, mutta Rauman seudun muista karjalaisista ei koskaan puhuttu, ei hyvää eikä pahaa. Lukiossakaan sana karjalainen, Karjala, en muista kuulleen.

Karjalaisilla itselläänkin voi olla puolustusmekanismeja, vähättelyä, kieltämistä, helposti sanotaan, mitä niitä vanhoja enää ja eletään tätä päivää vaan. Elää nykyisyydessä ja hyväksyä mennyt tapahtuneena ja vaikuttavana myös nykyisyydessä eivät ole toisensa poissulkevia asioita. Samoin naiivius, liika hyväuskoisuus ei ole realistista naapuriakaan kohtaan. Voi elää sovussa ilman vihaa, mutta ei silti tarvitse tosiasioita kieltää historiasta eikä sitä, että Venäjä on yhä suurvalta omine pyrkimyksineen.

Iloa ja voimaa karjalaisille on aina tuonut kontaktien solmimisen helppous, tunteiden jakaminen ja ilmaiseminen, useimmiten on kuitenkin löytynyt joku hyvä ja ymmärtävä ihminen. Ne, jotka ovat saaneet osakseen myös hyvää kohtelua, niitten ihmisten hyvyys elää vieläkin sydämessä.

Hyvyys ei unohdu, se kantaa. Vaikeissa paikoissa Jeesus kantaa myös käyttäen hyviä ihmisiä apuna. Nyt tulee mieleen myös oma kohtaloni, kristitty, tavallinen, lapseton länsisuomalainen perhe halusi minut, vieraan evakkojen lapsen omakseen.

Tunteissa surua on tuottanut asenteet, on ollut ryssittelyä, ei se vielääkään ole ohi, karjalaisten asuttamiseen ja evakkojen ottamiseen liittyi katkeruutta, vaikka kokonaisuutena kaikki meni esimerkillisen hyvin. Tänä päivänäkin moni kokee, ettei uskalla kertoa omaavansa karjalaisia juuria, koska silloin on joittenkin silmissä ryssän sukua. Itsekin muistan muuttaessani Töölöön, että kirkkokahveilla tunnustaessani karjalaisuuteni, pelkäsin, etten ole yhtä hyvä kuin muut, se pelko meni onneksi ohi hetkessä, kun ajattelin, Jumalan edessä olemme hänelle kaikki rakkaita. No, onneksi enimmäkseen asenteet ovat pehmenneet. Kyllä minultakin on joku vuosi sitten kysytty, kun kerroin olleeni Karjalajuhlissa, niin, ne olivat siis Venäjällä. Vieläkin törmään siihen, että ei ymmärretä, olemme ehta suomalaisia, emme venäläisiä. Aina, kun tulee Karjalasta puhe tai katson elokuva, helposti tulee itku, se tulee yllättäen, se ei lopu. Joku runonlaulaja on laulanut, että suru on kuin kyynelten valtameri, jossa sotalaivat uivat.

Minulle rakkaassa psalmissa 139:16 on ”Sinun silmäsi näkivät minut jo idullani, sinun kirjaasi on kaikki kirjoitettu. Ennen kuin olin elänyt päivääkään, olivat kaikki päiväni jo luodut.”

Karjalaisten kohtaloita kuullessaan, oma kohtalonikin mukaan lukien, voi vain ihmetellä, miten on saanut syntyä, pysyä hengissä, se on yhtä ihmettä, jolla täytyy olla myös tarkoitus, Jumala on antanut elämälleni tarkoituksia, vaikka ne voivat olla vaatimattomiakin. Yksi tarkoitus on osoittaa aitoa välittämistä, jakamista lähipiirissä.

Me olemme matkalla koko ajan, evakot aikoinaan edestakaisin menen tullen sinne tänne, nyt asettuneena, mutta kuitenkin ajallisessa ja hengellisessä mielessä olemme matkalla Isän kotiin. Emme tiedä tarkasti, millä kohtaa matkaa olemme kunakin hetkenä. Matkamme pituus myös vaihtelee, sen asian tiedostaa esim. vakavan sairauden kohdatessa.

Keskustelin yhden ystäväni kanssa, joka ei enää päässyt osallistumaan eri tilaisuuksiin. Hän toivoi, ettei niitäkään matkalaisia unohdeta, jätettäisi ulkopuolelle, jotka ovat sidottu kotiin sairauden takia, esim. Radio Dei:ssä ja TV7:ssä. Jokainen haluaa olla olemassa loppuun asti arvokkaana. Jos sinua ei muisteta, on vaikea kokea olevansa olemassa. Silloin, kun ei enää pääse kodin tai hoitopaikan ulkopuolelle, sisäinen maailma korostuu samoin radion ja television anti juuri hänelle, jonka sielu kuitenkin on elävä ja vastaanottavainen. Ihmiskontaktit ovat myös tärkeitä kuten puhelut, käynnit, kirjoittaminen. Ihminen käy läpi elettyä elämäänsä, muistelee, miettii omia tehtyjä ratkaisujaan, kuolemakin on mielessä välillä, sitä ei tarvitse kieltää tai pelätä.

Niille, jotka voivat vielä osallistua, olla aktiivisia ulospäin, voi sellaisen ihmisen kohtaaminen, joka elää jo seuraavaa vaihetta, olla arvokas kokemus. Antaessaan saa, tällaisista kontakteista saa toivoa, iloa nykyhetken jakamiseen. Tarvitsemme edelläkävijöitä.

Useimmilla ihmisillä on tarve jakaa sisäistä maailmaansa, ajatuksiaan, tunteitaan. Kuka nyt vanhenemista kestäisi, jos ei saisi ystävien kanssa jakaa sitä, että toinen tietää, mitä tarkoitan, vaikka kumpikaan ei muista ko. sanaa, saa nauraa, olla toinen toistensa muistina.

Luin Shikalovin ja Hämysen ”Viipurin kadotetut vuodet” – kirjaa, tapasin Viipurin kirjallisuuden päivillä Shikalovin itsensäkin. Hän on urmuutti, suomensukuinen professori Joensuun yliopistossa. Kirjaa lukiessa tunsin niin valtavaa tuskaa Karjalan ja sen kulttuurin tuhoamisesta, että on ollut vaikea lukea kirjaa, on se vähän kerrallaan onnistunut. Hyvä, että jotkut nyt ovat kirjoittaneet siitä, mitä todella tapahtui. Kesällä olin seniori psykologien matkalla Viipurissa ja muistan seisoessani Aallon kirjaston puiston reunassa katsellessani toria: ”Miten joku voi viedä toisen kaupungin, kulttuurin, haudat, maat. kodit, tavarat kaiken, miten sellaista voi tehdä toiselle ihmiselle?”

Helposti näistä asioista puhuttaessa kuulee vähättelyä, tätä tapahtuu sekä yksityiselämässä että poliittisessa elämässä. Oivalsin vähättelystä, että meillä karjalaisilla onkin Karjalan rajat sisimmässä, eikä niitä voi häivyttää. Maalliset Karjalan rajat on muutettu, mutta sisimmässä, siellä ovat rajat kohdallaan.

Totta kai pitää elää sovussa tämän päivän realiteeteissa, mutta samalla saa säilyttää mielen rajat. Olen kovin hakenut tietoja isän äidistä, Antrean livosista, en tiedä mitään muuta kuin, että pojalleen, isälleni, hän oli opettanut siunaamaan itsensä iltaisin. En tiedä mummon hautaakaan, missä hän nukkuu, mutta mikään valtiovalta ei kuitenkaan muuta hänen haudan lepoaan omalla hautausmaalla Antreassa, siellä mummo kuitenkin nukkuu ylösnousemukseen asti yhdessä muiden uskovien kanssa, joilla on sama osoite Isän luo. Jeesus kärsi puolestamme ristinkuoleman, nousi kuolleista, mekin saamme Jeesukseen uskovina nousta, kun aika on, ei tarvitse pelätä, kaikki on järjestyksessä tuolla puolen ja Jeesus on kanssamme joka hetki.

Voin katsella ja kokea nykyajassa juureni myös menetetyssä Karjalassa, en takerru nykyiseen rappioon, nautin maisemista, katson yli nykyisen, voin nauttia paikasta ja juuristani. Karjala on rajoineen sydämessäni, kuvittelen, täällä esivanhemmat ja sukulaiset elivät. Joskus kuvittelen, miltähän ne esi-isät näyttivät. Olisi niin mukava nähdä heitä, ei auta kuin mennä peilin eteen ja sieltähän niitä piirteitä löytyy, rypytkin suuret aarteet, ai, noinko ne meillä menevät. Verisukulaisia tavatessa voi nauttia samasta temperamentista ja sairaudetkin vielä täsmäävät, voi jakaa.

Aina, kun mietin omaa elämäni, kohtaloani, sen kovia ja hyviä puolia, pelkojani, ajattelen, karjalainen sukuni ja länsisuomalainen adoptiosukuni ovat kestäneet kansamme ankarat ajat, eläneet niissä olosuhteissa niillä eväin, joita on ollut ja ovat jaksaneet, eivät ole antaneet periksi. Kyllä minäkin jaksan, tuli mitä tuli ja kantaahan Jeesus vaikeat paikat, kuten laulussa sanotaan.

Nykyhetkessä tuottaa siis suurta surua, on jo kauan tuottanut se, että Karjala vaietaan mediassa. Karjalan juhlat ovat kesällä suuri tapahtuma, mutta uutisissa on vain joku pieni välähdys, aihetta ei käsitellä mitenkään ja upeaa ohjelmaa ja marssia ei missään tapauksessa. Meitä ei ole. Karjalan juhlien aikaan on aina jotain rockfestareita ja niistä kyllä on pitkät selostukset, samoin nykypäivän muotiteemoista, joita ajetaan väkisin läpi jokaisessa uutislähetyksessä. Sananvapautta ei ole enää. Karjala ja tavallinen ihminen, joka elää tavallista elämää, perhe-elämää, hoitaa asiansa, erityisen vaiettu on varsinkin silloin, jos on kristitty, suuria ikäluokkia tai vanha, kukaan ei kysy näitten ihmisryhmien syrjäyttämistä mitään.

Niin monilla on juuret Karjalassa, jokainen ihminen tarvitsee oman isänmaan, sen historian, juuret, jotka voi jakaa omiensa kanssa. Karjala on osa Suomen yhteistä historiaa, kansamme kohtaloa, ei sitä tarvitse vaieta, vähätellä, leikata pois. Karjala kuuluu ihan kaikille suomalaisille. Ei pitäisi keskittyä vaan ja pelkästään glopaalisuuteen. Nykyajan ihminen on niin narsistinen, että hän haluaa hallita koko maailmaa. Hän haluaa olla itse jumala ja juuria ei tarvita, koska hän haluaa olla kaikkialla valtiaana.

Seuraavaa tapahtumaa muistellessani olen monta kertaa itkenyt, en ihan tiedä miksi. Viime kesänä kotiseutumatkalla kävimme, serkun poika, venäjän kielen taitoinen opas ja minä Ojajärvellä serkun vaarin kotipaikkaa katsomassa. Ojajärven asemalta pienen matkaa Kirvuun päin mäellä oli meidän aikainen talo ja pihalla venäläinen mies, joka tunsu venäläisen autonkuljettajamme. Mies pyysi kahville, hän asui taloan yksin enimmäkseen, vaimo oli Pietarissa. Pihalle tullessamme hän antoi kimpun poimimiaan narsisseja minulle. Joimme kahvit, keskustelimme, ikoni oli nurkassa. Hän oli ollut ilmeisesti lähistöllä töissä insinöörinä, missä vanhempani aikoinaan olivat olleet, kun alue vielä kuului Suomelle.

Ajoimme Kirvun hautausmaalle, jossa muu väki oli siivoustalkoissa. Menin hautamuistomerkin luo ja laskin venäläiseltä mieheltä saamani narsissit muistomerkillä, siellä esivanhempani ja muut sukulaiset nukkuvat, hetki oli koskettava, koin syvää rauhaa. Kiitos Jumalalle.

Herran vapaiksi ostamat palaavat ja saapuvat riemuiten Siioniin. He kantavat päänsä päällä ikuista iloa. Ilo ja riemu astuvat portista, huoli ja huokaus pakenevat kauas. Jes. 51:11, Jes. 35:10

Toivon Jumala täyttäköön ilolla ja rauhalla teidät, jotka uskotte, niin että teillä Pyhän Hengen voimassa olisi runsas toivo. Room. 15:13